

2. Η μεταβατική εποχή: Οι έριδες για το ζήτημα των εικόνων

α. Ορισμός, πρωτεργάτες και παράγοντες

Εικονομαχία: πνευματική κίνηση που αναπτύχθηκε στο Βυζάντιο από τις αρχές του 8^{ου} ως τα μέσα του 9^{ου} αι. και συνίσταται στη διαμάχη πάνω στο ζήτημα του εάν είναι σύμφωνη με τις παραδόσεις της Ορθοδοξίας ή όχι η λατρεία των εικόνων.

Πρωτεργάτες: οι αυτοκράτορες Λέων Γ' (717 – 741) και Κωνσταντίνος Ε' (741–745) οι οποίοι είχαν επηρεαστεί από τις ανεικονικές αντιλήψεις της ιουδαϊκής και ισλαμικής θρησκείας και απέρριπταν τη λατρεία των εικόνων ως εκδήλωση ειδωλολατρική.

Παράγοντες που οδήγησαν στην απαγόρευση των εικόνων:

1. Η πρόθεση των Ισαύρων να **ευνοήσουν** τους **αγροτικούς πληθυσμούς** της γειτονικής με το Ισλάμ Μ. Ασίας, που σήκωναν το κύριο βάρος της άμυνας κατά των Αράβων, καθώς σ' αυτούς ήταν πολύ διαδεδομένες οι ανεικονικές αντιλήψεις.
2. Οι **δαισιδαιμονίες** και οι **υπερβολές** που είχαν εκδηλωθεί γύρω από τη λατρεία των εικόνων.
3. Η επιθυμία των Ισαύρων να **περιορίσουν την επιρροή των μοναχών**.
4. Η ιδέα ότι οι επιτυχίες των εχθρών του Βυζαντίου, προέρχονταν από τη **δίκαιη οργή του Θεού** για ό,τι συνέβαινε στο χώρο της λατρείας.

β. Φάσεις

Πρώτη φάση της εικονομαχίας (726 – 787):

- Άρχισε με την απομάκρυνση από τον Λέοντα Γ' της εικόνας του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη της Πόλης.
- Το πρώτο αυτοκρατορικό διάταγμα κατά της λατρείας των εικόνων δημοσιεύτηκε το 730.
- Οι εικονόφιλοι τιμωρήθηκαν με εξορίες, φυλακίσεις και δημεύσεις περιουσιών.
- Τη θεωρητική υποστήριξη των εικονολατρών ανέλαβε ο **Ιωάννης Δαμασκηνός**.
- Τερματίστηκε με τη **Ζ' Οικουμενική Σύνοδο**, η οποία συγκλήθηκε από την αυτοκράτειρα **Ειρήνη την Αθηναία** και αποκατέστησε τις εικόνες.

Δεύτερη φάση της εικονομαχίας (815 – 843)

- Εγκαινιάστηκε από τον **Λέοντα Ε τον Αρμένιο**, ο οποίος απέδωσε στην εικονολατρία τις ήττες των Βυζαντινών στα πεδία των μαχών.
- Τερματίστηκε με τη **Σύνοδο του 843**, η οποία συγκλήθηκε από την **Θεοδώρα** και προχώρησε στην αποκατάσταση και αναστήλωση των εικόνων.

γ. Σημασία της ήττας των εικονοκλαστών

- Η αποκατάσταση των εικόνων θεωρείται **νίκη της ελληνικής πνευματικής παράδοσης** πάνω στην ανεικονική ασιατική παράδοση.
- Εγκαινιάστηκε μια περίοδος **γόνιμης συνεργασίας κράτους – εκκλησίας**.
- Τα μοναστήρια άρχισαν να **πολλαπλασιάζονται** και να **πλουτίζουν**.
- Περιορίστηκαν οι υπερβολές στη λατρεία των εικόνων και των λειψάνων.

δ. Συνέπειες της εικονομαχίας

1. **Δίχασε** το λαό.
2. Είχε **ολέθριες συνέπειες** στην **εξωτερική πολιτική** και τον **πολιτισμό**.
3. Προκάλεσε την **απομάκρυνση της εκκλησίας της Ρώμης** από το Βυζάντιο.
4. **Καταστράφηκαν** πολλά έργα τέχνης και σημαντικά κείμενα των εικονομάχων, ενώ υποχώρησε και η ενασχόληση με τα γράμματα.